

Ο συνεργάτης του «Ε», συγγραφέας, Γιώργος Τυρίκος - Εργάς, μιλάει για το νέο του έργο «Η καινούρια διαθήκη του Σμου»

«Χρειάζεται αγάπη το βιβλίο...»

Προσφάτως, το βιβλίο «Αυλητής και Παππουλάνθρωπος» των Γιώργου Τυρίκου - Εργά και Κώστα Ζαφειρίου, που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις «Αιολίδα», περιλήφθηκε στον κατάλογο «White Ravens» της Διεθνούς Νεανικής Βιβλιοθήκης του Μονάχου, ανάμεσα στα 250 σπουδαιότερα έργα νεανικής λογοτεχνίας παγκοσμίως για το 2011. Πριν λίγες ημέρες, από τις εκδόσεις «Πατάκι» κυκλοφόρησε το νέο μυθιστόρημα του Γιώργου Τυρίκου - Εργά, συνεργάτη του «Ε», αυτήν τη φορά για το ενήλικο αναγνωστικό κοινό, πάντα όμως γύρω από το σύμπαν των φανταστικών θρυλούμενων της λαϊκής προφορικής λογοτεχνίας. Στοιχειά και στοιχειωμένοι τόποι, καταγιστική δράση, ξόρκια, περιπέτεια και μαύρο χιούμορ, σε ένα νησί που μας θυμίζει τρομακτικά μια πατρίδα που θα μπορούσε να είναι η δική μας. Η «Καινούρια διαθήκη του Σμου» είναι, κατά κοινή ομολογία, μια νέα πρόταση στη λογοτεχνία του φανταστικού, από ένα νέο λογοτέχνη, που ήδη μετράει διακρίσεις...

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ στη ΒΑΓΓΕΛΙΩ ΧΡΗΣΤΙΔΟΥ

Τι είναι το Σμου; Τι σημαίνει η ονομασία αυτή;

««Σμου» στην Κάλυμνο, την ιδιαίτερή μου πατρίδα, είναι μια τοποθεσία με απότομους γκρεμούς, και πολλά «σηπλιάρια». «Τόπος κακορίζικος, τόπος που αποδιώχνει τους ανθρώπους», όπως μου είπε μια γριούλα που κατοικεί στην είσοδο της περιοχής. «Δαίμονες κατοικούσαν κάποτε εδώ», μου θύμισε. «Τώρα, είμαστε εμείς οι Δαίμονες.» Αυτές τις οι κουβέντες «βάφτισαν» το βιβλίο.»

Και τι συμβαίνει στο «Σμου»;

«Δε θα ήθελα να αποκαλύψω το πώς εξελίσσεται η πλοκή. Τωσως θα ήταν πιο σωστό να απαντήσουμε στο ερώτημα «γιατί συμβαίνουν έτσι τα πράγματα στο Σμου». Πράγματα που έχουν να κάνουν με την πολιτική, την κοινωνία, τις αφηγήσεις και τον τρόπο ζωής. Ας πούμε, γιατί το Σμου μάς θυμίζει τόσο πολύ κάτι τόσο οικείο; Οι πηγές του μυθιστορήματος είναι η έρευνα πεδίου που έχω αναλάβει ως υποψήφιος διδάκτορας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Μελετώ τα στοιχειά και τους στοιχειωμένους τόπους στην προφορική λογοτεχνία της Κάλυμνου, αλλά και σε άλλα νησιά του ΝΑ Αιγαίου, ακόμα και στη Λέσβο. Τα πράγματα του Σμου συμβαίνουν όπως μου έχουν διηγηθεί τη ζωή και τις ιστορίες τους εκατοντάδες αφηγητές. Γριούλες σε απόμαρα χωριά, καλόγεροι σε μοναστήρια, νέοι πάνω σε μηχανάκια, ναυτικοί, παιδιά του δημοτικού... Το Σμου, στην ουσία, μιλάει για τους κρυφούς φόβους και τις ελπίδες τόσο πολ-



λών ανθρώπων...»

Πολιτική, κοινωνία και θρησκεία...

Πολιτική, κοινωνία, θρησκεία, πώς μπορούν να χωρέσουν όλα αυτά σε ένα μυθιστόρημα του φανταστικού;

«Η λογοτεχνία προσπαθεί να μιλήσει για την ουσία της ανθρώπινης κατάστασης. Στη λογοτεχνία του φανταστικού, πιστεύω, όσο παράξενα κι αν είναι τα πλάσματα που περιγράφουμε, όσο απίστευτα διαφορετικό κι αν είναι το σύμπαν που δημιουργούμε, για αυτό το ίδιο πράγμα μιλάμε. Για εμάς τους ίδιους, για αυτά που μας απασχολούν.»

Έχουν πει για το «Σμου» πως καταπάνεται ιδιαίτερα με το θέμα της θρησκείας. Μάλλον με έναν τρόπο που δε θα ικανοποιήσει τους θεϊστές.

«Στο βιβλίο έχω κάνει ένα βήμα στο οποίο, παραδόξως, δεν πιστεύω: υποθέτω πως έχουμε να κάνουμε με ένα κόσμο όπου υπάρχουν Άγγελοι και Δαίμονες κι ένας Θεός, που ονομάζεται «Κύριος». Το θέμα είναι πως όλα ετούτα δεν έχουν αξίωση να απαντήσουν στο έσοχα ερώτημα αν τελικά υπάρχει Θεός ή όχι. Άλλος είναι ο σκοπός τους: να δείξουν πως τελικά δεν έχει σημασία «Τι είν' θεός, τι μη θεός», όπως μάς παραδίδει ο Σεφέρης, αλλά κυρίως «τι το ανάμεσός τους». Τι είμαστε, δηλαδή, εμείς. Από τι υλικό είμαστε φτιαγμένοι και τι μπορούμε να κάνουμε. Προσωπικά, διαβλέπω πως ούτε η επιστήμη μέχρι σήμερα μπορεί να αποδείξει την ανυπαρξία Θεού, ούτε όμως και η θεολογία ή η πίστη μπορεί σε καμ-

μιά περίπτωση να αποδείξει την ύπαρξή του. Πιστεύω πως πρέπει να δούμε το ερώτημα από μια άλλη οπτική, πιο σύγχρονη. Την οπτική που μας καταδεικνύει, πέρα από κάθε αμφιβολία, πως θρησκείες, ιερατεία, τυφλή πίστη, ήταν και είναι τεράστια εμπόδια στην πρόοδο της ανθρωπότητας, ότι ήταν και είναι υπεύθυνα για ανείπωτο πόνο, αδικία, για ανείπωτα εγκλήματα στο όνομα ενός «Θεού»...»

Στο «Σμου», εκτός από Αγγέλους και Δαίμονες, υπάρχουν και φαντάσματα, ξόρκια, στοιχειωμένοι τόποι.

«Τα πάντα! Ντόποιοι δαίμονες. Ο Διονύσης ο Δαίμονας του Ούζου, ο Δαίμονας του Τυπογραφείου, η Κυρά της Πείνας... Όλα τους βγαλμένα από τη λαϊκή προφορική λογοτεχνία. Πλάσματα γνωστά όπως καλικάντζαροι, αερικά, τελώνια, αλλά και λιγότερο συζητημένα, όπως σμερδάκια, μαγεΐα, οι κάτοικοι του Σμου, αν και ψαράδες, μπορούν να εκτελούν ξόρκια. Πολλά από τα ξόρκια αυτά τα έχω απαντήσει στην πραγματικότητα, τα έχω δει να εκτελούνται: μερικά αθώα, όπως το ξεμάτσιασμα, και άλλα πιο σκοτεινά, όπως το λεγόμενο «Αρμεγμα του Φεγγαριού», ή το «Μανόγαλο». Τα ζώα στο Σμου μιλούν, μερικά από αυτά στην... καθαρεύουσα. Σε κάποια στιγμή, έρχεται το τέλος του κόσμου. Εκεί, πάνω από το ναό της Παναγίας της Σαρανταποδαρούσας, εμφανίζεται μια πελώρια γρανιτένια σκάλα, που ενώνει τον ουρανό με τη γη. Κατεβαίνουν οι Άγγελοι, σαν καλοθρεμμένα περιστέρια. Κάποιοι αναρωπιούνται αν οι Άγγελοι

τρώγονται γεμιστοί στο φούρνο, τέτοιες καταστάσεις. Βλέπετε, στο Σμου, ούτε το τέλος του Κόσμου δε θα μπορούσε να ήταν καθωσπρέπει!»

Περί λογοτεχνίας...

Πώς κρίνετε τη λογοτεχνία του φανταστικού στην Ελλάδα;

«Είμαστε στα γεννητούρια πολλών όμορφων πραγμάτων. Στο εξωτερικό η λογοτεχνία του φανταστικού έχει τεράστιο κοινό, πολλούς δημιουργούς, πολλά έσοδα. Παρ' όλο που εδώ καλά-καλά δεν τη θεωρούμε λογοτεχνία «καθωσπρέπει», βλέπω νέους δημιουργούς να στρέφονται προς αυτό το είδος και βλέπω τους εκδότες να καταλαβαίνουν πως υπάρχει ενδιαφέρον στον τομέα. Μέχρι πρότινος το φανταστικό στην Ελλάδα το διαβάζαμε από μετάφραση, σχεδόν αποκλειστικά από ξένους συγγραφείς. Γενικά υπάρχει αυτή η ξενομανία, να την ονομάσω, το κόμπλεξ μεταξύ μας; Σιγά - σιγά όμως διαβάζουμε και Έλληνες δημιουργούς, αν και είναι ακόμα λίγοι, με την αξίωση ακόμα και να εξάγουν τη δουλειά τους μεταφρασμένη.»

Και το βιβλίο στην Ελλάδα;

«Μια πονεμένη ιστορία! Από τη μια ο συγγραφέας στην Ελλάδα περιβάλλεται από αίγλη και σεβασμό και από την άλλη, δε θεωρούμε επάγγελμα τη συγγραφή. Είναι θέμα νοοτροπίας και θέμα αριθμών. Η ελληνική γλώσσα διαβάζεται από ένα περιορισμένο αναγνωστικό κοινό. Και από μέτριους έως κακούς συγγραφείς έχουμε γεμίσει. Όλα αυτά μετράνε. Είναι τρομερά δύσκολο στη χώρα μας, ακόμα και για ένα πολύ αξιόλογο χειρόγραφο, να βρει εκδότη. Ειδικά οι μεγάλοι εκδότες στην Αθήνα είναι «φρουρία». Χρειάζεται αγάπη το βιβλίο. Οι συγγραφείς αγαπάμε τον εαυτό μας περισσότερο από το έργο μας: οι εκδότες, το σίγουρο κέρδος περισσότερο από την προσφορά πολιτισμού. Δικαιολογημένα και αδικαιολόγητα όλα ετούτα...»

Συμβουλές σε νέους συγγραφείς;

«Είμαι και εγώ νέος συγγραφέας και δεν έχω έτοιμες συμβουλές για κανέναν. Μπορώ μόνο να μιλήσω για τις ελπίδες μου, για το τι θα ήθελα να δω στο μέλλον από Έλληνες δημιουργούς. Θα ήθελα να δω δημιουργούς που γράφουν από εσωτερική ανάγκη και όχι από ανάγκη επίδειξης. Δημιουργούς που έχουν οπιάσει ένα αναγκαίο φράγμα ανάγνωσης μερικών χιλιάδων βιβλίων και παρ' όλα αυτά συνεχίζουν ακατάπαυστα να μελετούν. Συγγραφείς με ειδικευμένες ανώτερες σπουδές, όχι επειδή οι σπουδές είναι αυτοσκοπός, αλλά γιατί έχουν πάρει τη συγγραφή στα σοβαρά. Συγγραφείς που παλεύουν συνεχώς, με την ίδια τους την τέχνη. Πολύγλωσσους, ευρυμαθείς, ανοιχτόμυαλους.»